

AVTOMOBIL TUZILISHI O'QUV AMALIYOTI MASHG'ULOTLARIDA DIDAKTIK VOSITALARDAN FOYDALANISHNING USLUBIY ASOSLARI

Farg'ona viloyati Toshloq tuman

3-son texnikumi Ishlab chiqarish ta'limi ustasi

Mamajonov Ilhonjon Abdulahatovich

Annotatsiya: Mazkur maqolada “Avtomobil tuzilishi” fanining o‘quv amaliyoti mashg‘ulotlarida didaktik vositalardan foydalanish masalalari yoritilgan. Unda didaktik vositalarning turlari, ularning amaliy mashg‘ulotlardagi o‘rni hamda ta’lim samaradorligini oshirishdagi ahamiyati tahlil qilingan. Maqola avtomobilsozlik yo‘nalishida tahsil olayotgan o‘quvchilarni kasbiy tayyorlash jarayonida didaktik vositalardan samarali foydalanish bo‘yicha uslubiy tavsiyalarni o‘z ichiga oladi.

Kalit so‘zlar: Avtomobil tuzilishi, o‘quv amaliyoti, didaktik vositalar, kasbiy ta’lim, ko‘rgazmali o‘qitish, multimedia texnologiyalar, amaliy mashg‘ulotlar, ta’lim uslubiyati.

Kirish

Zamonaviy jamiyatda transport vositalarining ahamiyati tobora ortib borayotgan bir sharoitda avtomobilsozlik sohasida malakali mutaxassislar tayyorlash muhim vazifalardan biri hisoblanadi. Kasb-hunar ta’limi muassasalarida o‘qitiladigan “Avtomobil tuzilishi” fani bo‘lajak mutaxassislarning kasbiy bilim va ko‘nikmalarini shakllantirishda asosiy o‘rin tutadi. Ushbu fan orqali o‘quvchilar avtomobilning umumiy tuzilishi, asosiy agregatlari, mexanizmlari hamda ularning ishlash tamoyillari bilan tanishadilar.

Avtomobil tuzilishi fanini o‘qitishda o‘quv amaliyoti mashg‘ulotlari alohida ahamiyatga ega bo‘lib, aynan shu jarayonda nazariy bilimlar amaliy faoliyat bilan

uzviy bog‘lanadi. Mazkur mashg‘ulotlarning samaradorligi esa ko‘p jihatdan didaktik vositalardan qanday va qanchalik to‘g‘ri foydalanilishiga bog‘liq. Shu sababli ushbu maqolada avtomobil tuzilishi fanining o‘quv amaliyoti mashg‘ulotlarida didaktik vositalardan foydalanish uslubiyati batafsil yoritiladi.

Didaktik vositalarning mohiyati va ta‘lim jarayonidagi ahamiyati.

Didaktik vositalar — bu o‘quv jarayonini tashkil etishda o‘qituvchi va o‘quvchiga yordam beradigan, bilimlarni o‘zlashtirishni yengillashtiradigan hamda o‘qitish samaradorligini oshiradigan vositalardir. Ular orqali o‘quv material ko‘rgazmali, tushunarli va esda qoladigan shaklda taqdim etiladi.

Texnik yo‘nalishdagi fanlar, xususan avtomobil tuzilishini o‘qitishda didaktik vositalarning o‘rni yanada muhim hisoblanadi. Chunki avtomobil agregatlari va tizimlari murakkab tuzilishga ega bo‘lib, ularni faqat nazariy tushuntirish orqali to‘liq anglash qiyin. Didaktik vositalar o‘quvchilarning mavzuni idrok etishiga, mantiqiy fikrlashiga va amaliy ko‘nikmalarni egallashiga xizmat qiladi.

Avtomobil tuzilishi o‘quv amaliyoti mashg‘ulotlarining o‘ziga xos jihatlari. O‘quv amaliyoti mashg‘ulotlari o‘quvchilarning real sharoitga yaqin muhitda ishlashini ta‘minlaydi. Bu jarayonda o‘quvchilar avtomobil yoki uning alohida qismlari bilan bevosita ishlaydi, agregatlarni qismlarga ajratadi va yig‘adi, ularning vazifasini amalda o‘rganadi.

Bunday mashg‘ulotlarning asosiy xususiyatlari quyidagilardan iborat:

- o‘quvchilarning faol ishtiroki;
- nazariya va amaliyotning uyg‘unligi;
- xavfsizlik qoidalariga qat’iy rioya etilishi;
- mustaqil ishlash ko‘nikmalarining rivojlanishi.

Mazkur jihatlarni samarali amalga oshirishda turli didaktik vositalardan foydalanish muhim ahamiyat kasb etadi.

Avtomobil tuzilishi fanida qo‘llaniladigan didaktik vositalar:

Ko'rgazmali vositalar. Ko'rgazmali didaktik vositalar o'quvchilar tomonidan axborotni tez va oson qabul qilishga yordam beradi. Avtomobil tuzilishi fanida quyidagi ko'rgazmali vositalar keng qo'llaniladi:

- avtomobil agregatlari va mexanizmlarining maketlari;
- kesma (razrez) holatdagi dvigatel va uzellar;
- plakatlari, texnologik sxemalar va chizmalar;
- alohida ehtiyot qismlar va detallar.

Masalan, kesma dvigatel yordamida o'quvchilar ichki yonuv dvigatelining ishlash jarayonini aniq tasavvur qila oladilar.

Texnik va multimedia vositalar. Zamonaviy ta'lim jarayonida axborot texnologiyalaridan foydalanish katta imkoniyatlar yaratmoqda. Avtomobil tuzilishi fanida multimedia vositalari orqali murakkab jarayonlarni sodda va tushunarli shaklda tushuntirish mumkin. Bunday vositalarga quyidagilar kiradi:

- multimedia taqdimotlari;
- animatsion videoroliklar;
- interaktiv doskalar;
- kompyuter dasturlari va simulyatorlar.

Multimedia vositalari o'quvchilarning qiziqishini oshirib, ularning darsdagi faolligini ta'minlaydi.

Amaliy didaktik vositalar. O'quv amaliyoti mashg'ulotlarida foydalaniladigan asbob-uskunalar ham didaktik vosita sifatida muhim hisoblanadi. Ular yordamida o'quvchilar real ish jarayonini bajarishni o'rganadilar. Bular jumlasiga:

- montaj va demontaj asboblari;
- o'lchash va tekshirish qurilmalari;
- diagnostika jihozlari;
- o'quv stendlari kiradi.

Didaktik vositalardan foydalanish uslubi. Didaktik vositalardan samarali foydalanish uchun o'qituvchi mashg'ulotni oldindan puxta rejalashtirishi lozim. Avvalo, mashg'ulotning maqsadi va vazifalari aniqlanadi, so'ngra shu maqsadga mos vositalar tanlanadi.

Mashg'ulot jarayonida o'qituvchi dastlab mavzuni ko'rgazmali vositalar yordamida tushuntiradi, keyin esa o'quvchilarni amaliy faoliyatga jalb etadi. Bu jarayonda o'quvchilarning mustaqil ishlashiga, savollar berishiga va fikr bildirishiga imkon yaratiladi.

Mashg'ulot yakunida esa o'tilgan mavzuni mustahkamlash maqsadida savol-javoblar, amaliy topshiriqlar yoki kichik nazorat ishlari o'tkaziladi.

Didaktik vositalarning ta'lim samaradorligiga ta'siri. Didaktik vositalardan to'g'ri va o'rinli foydalanish natijasida:

- o'quvchilarning bilimlarni o'zlashtirish darajasi oshadi;
- kasbiy ko'nikma va malakalar shakllanadi;
- dars jarayoniga qiziqish kuchayadi;
- nazariy bilimlar amaliyot bilan mustahkamlanadi.

Bu esa kelajakda raqobatbardosh, o'z kasbini puxta egallagan mutaxassislarni tayyorlashga xizmat qiladi.

Xulosa qilib aytganda, avtomobil tuzilishi fanining o'quv amaliyoti mashg'ulotlarida didaktik vositalardan foydalanish ta'lim jarayonining samaradorligini oshiruvchi muhim omillardan biridir. Ko'rgazmali, texnik va amaliy vositalarning uyg'unligi o'quvchilarning bilim va ko'nikmalarini chuqurlashtiradi. Shu bois, o'qituvchilar didaktik vositalardan foydalanish uslubiyatini doimiy ravishda takomillashtirib borishlari zarur.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Azizxo'jayeva N.N. Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat. – Toshkent, 2014.

2. Abduqodirov A., Begimqulov U. Kasbiy ta'lim metodikasi. – Toshkent: O'qituvchi, 2015.
3. Yo'ldoshev J., Xudoyberganov R. Avtomobillar tuzilishi va ekspluatatsiyasi. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2018.
4. To'raqulov S. Texnik fanlarni o'qitish metodikasi. – Toshkent, 2019.
5. Kasb-hunar ta'limi uchun namunaviy o'quv dasturlari. – Toshkent, 2020.